

המסע הנפלא מראש השנה עד סוכות ושמיני עצרת כ"ב ימים לתקן בהם הפגם בכ"ב אותיות התורה

אמנם צריך ביאור מהו הענין שבשמיני עצרת יושב הקב"ה עם יעקב אבינו לבד, ולמה הוא נקרא "רישא לחדוותא" יותר משאר האבות הקדושים. עוד ראוי להתבונן במה שמבואר בזוהר הקדוש (פרשת צו לב), כי בשמיני עצרת יושב הקב"ה עם ישראל לבד, וכל אחד יכול לבקש כל מה שהוא רוצה על כל השנה והקב"ה ממלא את בקשתו.

והנה הם דברי הזוהר שמבאר כי בשמיני עצרת מזמינים רק את ישראל לבד: "לְאִשְׁתְּעֶשְׂעָא בְּמִלְכָא" [להשתעשע עם המלך העליון הקב"ה], לְנִטְלָא מִיְיָהּ בְּרַכָּאן לְכָל שְׁתָּא [כדי לקבל ממנו ברכות לכל השנה], וּבְהַהוּא חֲדוּוּתָא לָא מְשַׁתְּפָחִי בְּמִלְכָא אֲלָא יִשְׂרָאֵל בְּלַחְדוּדֵיהוּ [ובאותה שמחה לא נמצאים עם המלך אלא ישראל בלבד], וּמֵאן דְּיָתִיב עִם מְלָכָא וְנִטְלָ לִיהּ בְּלַחְדוּדֵיהּ [ומי שיושב עם המלך שלקח אותו לבד], כָּל מַה דְּבַעֵי שְׂאִיל וְיָהִיב לִיהּ [כל מה שרוצה מבקש ונותן לו]. וצריך ביאור להבין מהו הכח המיוחד של שמיני עצרת, שהקב"ה יושב לבד עם ישראל ויכולים לפעול אצלו כל מה שרוצים.

אם בשמיני עצרת עסקינן ראוי לבאר מה שתיקנו חכמינו ז"ל [כפי הנראה לפי תקנת עזרא הסופר, כמבואר בגמרא (מגילה לא): שהוא סידר לקרוא את הפרשיות לפי זמני השנה], לסיים בשמיני עצרת את הקריאה של כל התורה, וביום זה שמחים בשמחת התורה וכל אחד עולה לתורה, וצריך ביאור להבין הקשר הפנימי בין שמיני עצרת לסיום קריאת התורה ולשמחת התורה.

"נגילה ונשמחה בכ"ב בכ"ב אותיות התורה

רחש לבי דבר טוב לבאר כל זה על פי הקדמה יקרה מאירת עינים ממשנתו הטהורה של הגה"ק

כבנים הנפטרים מאביהם, והוא אומר להם קשה עלי פרידתכם, עכבו עוד יום אחד". הרי ששמיני עצרת הוא השלמה לחג הסוכות. וצריך להבין מהו הקשר בין שמיני עצרת לחג הסוכות. זאת ועוד צריך ליישב מה שנתקשו המפרשים להבין מה שאומר הקב"ה: "קשה עלי פרידתכם, עכבו עוד יום אחד". איך "יום אחד" זה מקל כביכול על הקב"ה על פרידתם של ישראל.

שמיני עצרת הוא כנגד יעקב אבינו רישא לחדוותא

פתח דברינו יאיר לבאר כל זה על פי מה שמבואר בזוהר הקדוש (פרשת אמור קה). כי שמיני עצרת הוא כנגד יעקב אבינו ראש השמחה:

"וְהָאֵי יוֹמָא יַעֲקֹב הוּא רִישָׁא לְחֲדוּוּתָא וְכָל אֵינּוּן אוֹשְׁפִיזֵי חֲדָאָן עִמֵּיהּ. וְעַל דָּא קְתִיב (דברים ג-כט) אֲשֶׁרֶיךָ יִשְׂרָאֵל מִי כְמוֹךָ. וְכְתִיב (ישעיה מט-ג) וַיֹּאמֶר לִי עַבְדִּי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאֵר". פירושו: "ואותו יום, יעקב הוא ראש לשמחה, וכל אלו האושפיזין שמחים עמו, ועל זה כתוב (דברים ג-כט) אשריך ישראל מי כמוך, וכתוב (ישעיה מט-ג) ויאמר לי עבדי ישראל אשר בך אתפאר".

בדרך הפשט כוונת הזוהר היא על פי מה שמקדים לבאר (שם קג): פירוש הכתוב (ויקרא כג-מב): "בסוכות תשבו שבעת ימים", כי בשבעת ימי חג הסוכות מזמינים לסוכה את שבעת האושפיזין: אברהם, יצחק, יעקב, משה, אהרן, יוסף, דוד. לפי זה מבאר הזוהר הקדוש כאן, כי בשמיני עצרת יושב הקב"ה עם יעקב אבינו לבד שהוא ראש לשמחה ושאר האושפיזין שמחים עמו, ולא כמו בחג הסוכות שיושב עם שבעת האושפיזין.

לקראת חג הסוכות הבא עלינו לטובה, דבר בעתו מה טוב להתבונן בקשר שבין חג הסוכות לשמיני עצרת שמצינו בזה סתירה, כי מצד אחד משמע שהם שני חגים שאינם קשורים זה בזה, שהרי חג הסוכות הוא רק שבעה ימים, כמו שכתוב (ויקרא כג-מב): "בסוכות תשבו שבעת ימים". וכן כתוב (במדבר כט-יב): "ובחמשה עשר יום לחודש השביעי מקרא קודש יהיה לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו וחגותם חג לה' שבעת ימים".

והנה אחרי חג הסוכות כתוב (שם לה): "ביום השמיני עצרת תהיה לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו, והקרבתם עולה אשה ריח ניחוח לה' פר אחד איל אחד". משמע שהוא רגל בפני עצמו, וראיה לדבר שהרי בשמיני עצרת אין מצוה לשבת בסוכה. זאת ועוד שאנו מברכים עליו בקידוש ליל שמיני עצרת ברכת "שהחיינו" בפני עצמו, ואין אנו סומכים על מה שבירכנו "שהחיינו" בליל ראשון של חג הסוכות. וכן שנינו בגמרא (ראש השנה ד:): "שמיני עצרת רגל בפני עצמו".

אך מצד שני אנו רואים שיש קשר בין שמיני עצרת לחג הסוכות, שהרי הכתוב מכנה את החג "ביום השמיני עצרת תהיה לכם", דהיינו היום השמיני של חג הסוכות. וכן משמע ממה ששנינו במשנה (סוכה נה): "הני שבעים פרים [שמקריבים בחג הסוכות] כנגד מי, כנגד שבעים אומות. פר יחידי [שמקריבים בשמיני עצרת] למה, כנגד אומה יחידה. משל למלך בשר ודם שאמר לעבדיו עשו לי סעודה גדולה, ליום אחרון אמר לאוהבו עשה לי סעודה קטנה כדי שאהנה ממך". הרי מבואר כי שמיני עצרת הוא יום האחרון של חג הסוכות.

וכן משמע ממה שפירש רש"י (במדבר כט-לו): "פר אחד איל אחד. כנגד ישראל [שהם גוי אחד בארץ], התעכבו לי מעט עוד. ולשון חיבה הוא זה

**צמח צדק: כ"ב ימים מראש השנה עד שמיני עצרת
כנגד כ"ב אותיות האל"ף בי"ת ואחר כך שמחים בשמחת התורה**

**בעל שם טוב: האות אל"ף היא רמז על הקב"ה
"אלופו של עולם" שמסתתר ומתלבש בכל שאר האותיות**

**ת' כוחות הטומאה של עשו מפילים את האדם
בהסתר הפנים של האות ת' שגם בה מסתתר אלופו של עולם**

**"וידו אוחזת בעקב עשו", יעקב אבינו מבטל
ניקת ת' כוחות הטומאה של עשו מהאות האחרונה ת'**

בעל "צמח צדק" זי"ע ב"אור התורה" (שיר השירים-א דף פז ד"ה בענין משכני), אשר דיבר בקדשו לבאר מה שכתוב (שיר השירים א-ד): "משכני אחריו נרוצה הביאני המלך חדריו נגילה ונשמחה בכ". ודרשו במדרש רבה (שם א-א-לא): "בך בכ"ב אותיות שכתבת לנו בתורה, בי"ת שנים, כ"ף עשרים, הרי בכ".

ומבאר הכוונה בזה כי כנסת ישראל מתפללת להקב"ה: "משכני אחריו נרוצה", שימשוך אותנו הקב"ה לקרבנו אליו בכ"ב הימים הקדושים מראש השנה עד שמיני עצרת, "הביאני המלך חדריו", בשמיני עצרת שאז יושב הקב"ה רק עם ישראל, "נגילה ונשמחה בכ", בשמחת התורה בתיקון הנפלא של כ"ב אותיות התורה.

ויש לבאר ענין זה ביתר שאת על פי מה שכתב ב"ראשית חכמה" (שער התשובה פרק ה) הטעם שצריך להתוודות בסדר האל"ף בי"ת: "א'שמנו ב'גדנו ג'זלנו ד'יברנו ד'ופי" וכו', כי מבואר במדרש (ב"ר א-א) שהקב"ה ברא את העולם על ידי שהסתכל בתורה, נמצא שכאשר האדם חוטא הרי הוא פוגם בכ"ב אותיות התורה, ועל ידי זה מגיע קלקול גם בכל העולמות שנבראו בכ"ב אותיות התורה, לכן צריך להתוודות בכ"ב אותיות כדי לתקן מה שפגם בהן.

ובלשון קדשו: "מצות עשה לשב להתוודות על עונו, שנאמר (במדבר ה-י) והתוודו את חטאתם אשר עשו. וסדר הוידוי הוא חטאתי עויתי פשעתי... ונהגו להתוודות באלפא ביתא, מפני שעל ידי כ"ב אותיות נבראו כל העולמות כדפירש בספר יצירה, ועל ידי העוון כל העולמות נפגמים, ולכן ראוי להתוודות באלפא ביתא".

לפי זה מבוארים היטב דברי ה"צמח צדק", שנתן לנו הקב"ה ברוב רחמיו כ"ב ימים מראש השנה עד שמיני עצרת, כי היות שבכל ראש השנה ביום בריאת העולם אנו מתפללים על התחדשות הבריאה, לכן אנו צריכים בכ"ב ימים הללו לתקן כל מה שפגמנו בכ"ב אותיות התורה, ואחרי גמר התיקון בשמיני עצרת אנו שמחים בשמחת התורה בארץ ישראל, ואילו בחוץ לארץ שמחים בשמחת התורה ביום טוב שני של גלויות, כדי להראות בכך שעיקר שמחתנו הוא בקיום דברי חכמינו ז"ל שקבעו יום טוב שני של גלויות.

הנה מה טוב ומה נעים לשלב את דברי ה"צמח צדק" עם דברי ה"מאור עינים" (פרשת אמור), שמבאר בדברי קדשו הענין שאנו שמחים בשמחת תורה בשמיני עצרת:

"כי כל חלקי נשמות ישראל הן מושרשין בתורה, כנודע שכל אחד יש לו אות בתורה, ובהתרחקו מן הבורא ברוך הוא נפסק חלקו משרוש התורה, ועל ידי תיקון ראש השנה ויום הכפורים שב החלק של כל אחד מישראל אל התורה, ויש לו אז בחינת עליה אל התורה, שעל כן אחר יום הכפורים חג הסוכות, שהוא צלא דמהימנותא החופה ומגין על ישראל על ידי תיקון שהיה להם ביום הכפורים.

ונקרא יום אחרון של חג 'שמחת תורה', שהוא שמחה לתורה עילאה, ששבו ועלו אצלה ונתקרבו כל חלקי שרשי נשמות ישראל ונתאחדו בה, כי כל אחד שב על ידי תיקון הזמן של המועדים להתורה שמשם שורש נשמתו. ועל כן המנהג שכל ישראל עולה לתורה ביום שמחת תורה, שבאמת אז עולין להתורה ברוחניות גם כן, שמקרבין שורש נשמתו וחלק אלקי שבהן להתורה שמשם שורש נשמתן כמבואר, כנודע שיש ס' רבוא אותיות לתורה כמספר שרשי נשמות ישראל".

לפי המבואר עולים דברי ה"מאור עינים" וה"צמח צדק" בקנה אחד כפתור ופרח, ללמדנו כי בכ"ב הימים מראש השנה עד שמיני עצרת, מוטלת עלינו החובה לתקן מה שפגמנו ח"ו בכל ימות השנה בכ"ב אותיות התורה, לכן בשמיני עצרת אחרי שהשלמנו לתקן כל כ"ב האותיות, אנו שמחים בשמחת התורה וכל אחד עולה לתורה.

**יום א' של סוכות אות ס'
רמז לאור מקיף של הסוכה**

והנה כאשר נתבונן בסדר הימים נראה, כי יום ראשון של סוכות בט"ו לחודש תשרי הוא כנגד האות הט"ו באל"ף בי"ת שהיא אות ס'. ויש לבאר הקשר בין האות ס' לחג הסוכות, על פי המבואר בגמרא (ברכות ד:): כי אות סמ"ך היא רמז על מה שכתוב (תהלים קמה-ד): "סומך ה' לכל הנופלים". והרי זה מתאים להפליא למה שהביא

ה"בני יששכר" (תשרי מאמר י' אות ד) בשם הרה"ק רבי פנחס מקוריץ זי"ע, כי סוכ"ה נוטריקון ס'ומך ו'עוזר כ"ל ה'נופלים".

ויש לומר הביאור בזה על פי המבואר בספרים הקדושים בשם האריז"ל ("שער הכוונות" סוכות דרוש ג), שהסוכה היא בבחינת אור מקיף שהקב"ה מקיף את ישראל. ונראה לבאר הענין בזה לפי המבואר בזוהר הקדוש (פרשת אמור ק:), כי אחרי יום הכיפורים מושיב הקב"ה את ישראל בסוכה כדי להצילם מן המקטרג: "כיון דיתבו בסוכות הא אשתזיבו מן מקטרגא וקוב"ה חדי בבנוי". הנה כי כן זהו הרמז באות ס' שהיא עגולה, לרמז בכך שהקב"ה מקיף את ישראל באור מקיף לשמור עליהם, כנרמז בשם סוכ"ה נוטריקון ס'ומך ו'עוזר כ"ל ה'נופלים".

על פי האמור יפתח לנו פתח לבאר עבודת הקודש בהושענא רבה, שהוא ביום השביעי של חג הסוכות בכ"א בתשרי שהוא כנגד האות ש', על פי מה שכתב ה"בני יששכר" (ניסן מאמר ה סימן יד) לפרש מה שאמר דוד המלך (תהלים ג-ח): "שיני רשעים שברת". וכן מה שאמר (שם קכד-ו): "ברוך ה' שלא נתנני טרף לשיניהם". וצריך להבין הטען שמתייחס דוקא לשיני רשעים.

וביאר הענין על פי מה שמבואר בזוהר הקדוש (הקדמה ב:), כי באותיות שק"ר שהוא שורש הקליפה, האות ש' שבו היא מצד הקדושה כי יש בה ג' קווין כנגד ג' האבות הקדושים, והיות שגם הקליפה בהכרח שתקבל חיות מצד הקדושה שאם לא כן תבטל מכל וכל, לכן האות ש' הוא הניצוץ הקדוש המחיה את הקליפה בחינת שק"ר, עד שיגיע הזמן של התיקון השלם שיוציא הקב"ה בלעם מפיהם. וכן באותיות רש"ע השורש הוא ר"ע, אך מכיון שהוא מקבל חיות מצד הקדושה שאם לא כן יבטל, לכן נצטרפה האות ש' לאותיות ר"ע ונעשה מזה צירוף רש"ע.

**אות אל"ף היא רמז
על הקב"ה אלופו של עולם**

והנה האות אל"ף שהיא הראשונה מכל כ"ב האותיות, רומזת על הגילוי הגדול ביותר שיש בבריאה, שכן אל"ף היא רמז על הקב"ה "אלופו" של עולם כשהוא מתגלה בעולם, אבל אות ב' רומזת כי אלופו של עולם מסתתר בב' לבושים, ואות ג' שהקב"ה מסתתר בג' לבושים, וככל שהאותיות מתרחקות מן האות אל"ף כך מתגבר ההסתר פנים יותר ויותר, עד האות האחרונה ת' שהיא הרחוקה ביותר מן האות אל"ף, שהיא רמז על ההסתרה הגדולה ביותר שיש בכל הבריאה.

לפי זה מגלה הבעש"ט הקדוש, כי תכלית העבודה היא שאפילו בהסתר הגדול ביותר של האות ת', גם שם יאמין באמונה שלימה כי האות אל"ף - אלופו של עולם מסתתר ונמצא שם, שהרי האות ב' היא ב' אלפין, האות ג' - ג' אלפין, וכן הלאה עד האות ת' שהיא ארבע מאות אלפין, אולם גם בהסתר היותר גדול של האות ת' מסתתר אלופו של עולם, אלא שהוא מלובש בד' מאות לבושים כמספר ת'.

וכאשר האדם מתחיל לעלות באמונה זו ממדרגה למדרגה, הרי הוא צריך לעלות מהאות ת' לאות ש', ומהאות ש' לאות ר', מהאות ר' לאות ק', וכך יעלה מאות לאות עד שיגיע לגילוי היותר גדול שיש בכל הבריאה, שהוא הגילוי של הקב"ה באות אל"ף שהיא רמז לאלופו של עולם שנמצא בכל מצב אפילו בהסתר פנים הגדול ביותר של האות ת'.

ויש להוסיף על פי מה שמבואר בתיקוני זוהר (הקדמה ז.) כי אות א' היא רמז על השם הוי"ה בהיותה מורכבת מג' אותיות יו"י, י' למעלה מצד ימין, ו' בקו האמצעי באלכסון, י' למטה בצד שמאל, יו"י בגימטריא הוי"ה. הנה כי כן כאשר אדם עולה באמונתו מן ההסתר פנים הגדול של האות ת' עד למעלה לאות א' להתדבק באלופו של עולם, הרי הוא ממתיק את הדין על ידי מדת הרחמים של השם הוי"ה הרמוז באות א'.

נפלא לצרף מה שהביא הרה"ק מהרי"א מקמארנא זי"ע בעל "היכל הברכה" ב"לקט אמרי פנינים" (סוף חומש דברים) בשם הבעש"ט, שאם אדם מאמין באמונה שלימה כי אלופו של עולם מסתתר בכל ההסתרות, אי אפשר שיקרה לו שום דבר רע, ובלשון קדשו:

בראש השנה שהוא כנגד האות אל"ף אנו ממליכים את הקב"ה אלופו של עולם על כל העולם כולו

בשמיני עצרת שכנגד ההסתר הגדול של האות ת' מבקש הקב"ה לשבת עמנו כדי להתייחד עם האות אל"ף

בשמיני עצרת יושב הקב"ה עם יעקב אבינו שהוא רישא לחדוותא שעלה מן האות ת' עד לאות אל"ף

לפני שמיני עצרת אומר הקב"ה: "קשה עלי פרידתכם ממני באות ת', לכן "עכבו יום אחד", להתייחד עם האל"ף

ונראה לבאר הענין בזה על פי מה שכתוב בפרשת וישלח כשהלך יעקב להתפייס עם עשו (בראשית לב-ז): "וישובו המלאכים אל יעקב לאמר באנו אל אחיך אל עשו וגם הולך לקראתך וארבע מאות איש עמו". וביאר ה"מגלה עמוקות" (פרשת שמות ד"ה רשע) כי ארבע מאות איש של עשו הרשע הם רמז על ת' כוחות הטומאה שלקח עמו עשו להילחם כנגד יעקב.

חשבתי דרכי לבאר בדרך עבודה דברי ה"מגלה עמוקות" בענין ת' כוחות הטומאה של עשו, על פי הקדמה יקרה שהביא ב"תולדות יעקב יוסף" (פרשת בראשית) בשם מורו ורבו הבעש"ט הקדוש זי"ע, בענין מה שברא הקב"ה את העולם בכ"ב האותיות, הנה הדברים בלשון קדשו:

"כי כל כ"ב אותיות הם לבושים זה לזה, כי א' נתלבשה תוך אות ב', כי ב' [הם] ב' אלפין, ג' הם ג' אלפין וכו', כמו ששמעתי ממורי זלה"ה וכו', וראשית הבריאה היתה על ידי אות א'... כי נתפשטו האותיות מלמעלה למטה, ובה ברא כל הנבראים על ידי כ"ב אותיות מן אל"ף עד תי"ו, וכל הנברא על ידי אות שהוא קרוב להמאציל הוא יותר עליון, עד כי הנברא מן אות ת' שהוא אות אחרון, בריה זה הוא שפל מכל הנבראים, [ולא נברא העולם] כי אם שיקרב אדם עצמו להשי"ת, ויוכלל מן אות ת' לאות ש' בסוד תשר"ק, עד שיקרב אל אות א' ששם אלופו של עולם."

ביאור דבריו הקדושים על פי המבואר במדרשים בכלל ובספר יצירה בפרט, שהקב"ה ברא את העולם בכ"ב אותיות התורה הכלולות בעשרה מאמרות, באופן שכל הבריאה כולה איננה אלא צירופי אותיות מעשרת המאמרות שבהם נברא העולם, אלא שנתלבשו בכל העיניים הגשמיים והחומריים שיש בעולם הזה.

אולם אם ירבה הרשע לפשוע בכל מיני עוונות חמורות, כי אז תסתלק אות ש' מרש"ע וישאר רק ר"ע בלי שום ניצוץ קדוש, ואז יקבל עונשו ויתבטל מן העולם. זהו שאמר נעים זמירות ישראל (תהלים ז'): "גמר נא רע רשעים". שמצירוף רש"ע תסתלק אות ש' וישאר רק ר"ע בלי שום ניצוץ קדוש. וזהו גם כן רמז הכתוב (ישעיה ג יא): "אוי לרשע רע כי גמול ידיו יעשה לו". פירוש אוי לרש"ע כאשר מסתלקת אות ש' אתון דקשוט ונשאר רק ר"ע, ומפרש הטעם: "כי גמול ידיו יעשה לו", כי אז הוא מקבל עונשו תיכף ומיד בהתבטלו מכל וכל מחמת העדר ניצוצי קדושה.

מעתה יתבאר מה שמתייחס דוד המלך דוקא לשיני רשעים, כי בהיות שניקר הכח של הרשעים הוא מאות ש' שהוא ניצוץ הקדוש שבקרבם, לכן הוא אומר: "שיני רשעים שברת", שהוצאת מהרשעים אות שי"ן אתון דקשוט שלא יוכלו להזיק לנו. וכן על דרך זו: "ברוך ה' שלא נתננו טרף לשיניהם". פירוש שלא נתננו טרף לאות שי"ן שלהם, שהוא הניצוץ הקדוש המחיה אותם עכדה"ק. לפי זה יש לומר כי העבודה המוטלת עלינו ביום הושענא רבה שהוא כנגד אות ש' אתון דקשוט, להוציא את האות ש' מהקליפה ולהחזירה אל הקדושה.

**"ויצא יעקב" ויצ"א נוטריקון:
ו'ירא י'עקב צ'ורת אל"ף**

בדרך זו במסילה נעלה לבאר הקשר בין שמיני עצרת ליעקב אבינו רישא לחדוותא, על פי מה שכתוב בפרשת ויצא כשברח יעקב אבינו מעשו הרשע שביקש להורגו (בראשית כח-י): "ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה". וכתב ב"אמרי נועם" (אות יג) בשם ה"מגלה עמוקות" כי ויצ"א נוטריקון ו'ירא י'עקב צ'ורת אל"ף. וצריך להבין מה ענין צורת אל"ף שראה יעקב כשהלך מבאר שבע לחרן.

"שמעתי ממורי, שאם ידע אדם בידיעה ואמונה שלימה, שבכל הסתרות ומחשבות זרות הקב"ה מסתתר שם אין זה הסתרה כלל, כי בידיעה שאדם יודע ומאמין שבכל תנועה והרהור דבר גדול ודבר קטן, שם הוא אלופו של עולם חיות אלקות, מיד יתפרדו כל פועלי און והרע נופל למטה... אבל לפעמים (דברים לא-יה) ואנכי הסתר אסתיר, שאסתיר גם את ההסתרה... ונשכח ממנו שהקב"ה שם אתו... ואז חל עונש, אבל כל זמן שהאדם דבוק באמונה שלימה בבוראו לא יארע לו שום רע אלא אהבה וחיבה".

ת' ת'חיה על מצח הצדיקים ת' ת'מות על מצח הרשעים

רעיון נשגב זה בענין העבודה הקדושה לעלות מההסתר פנים של האות ת' עד לגילוי הגדול של האות א' מבואר ב"מאור עינים" (פרשת חיי שרה ד"ה ואברהם זקן) עם הוספה נפלאה, לבאר בזה מה ששינינו בגמרא (שבת נה.) כי בשעת הדין אומר הקב"ה למלאך גבריאל: "לך ורשום על מצחן של צדיקים תי"ו של דיו, שלא ישלטו בהם מלאכי חבלה, ועל מצחם של רשעים תי"ו של דם, כדי שישלטו בהן מלאכי חבלה". ומפרש בגמרא כי אצל צדיקים האות ת' פירושה ת' ת'חיה ואילו אצל הרשעים פירושה ת' ת'מות.

מבאר ה"מאור עינים" הכוונה בזה, כי כשיש דין והסתר פנים גדול בעולם בבחינת האות האחרונה ת', שם יש לאדם בחירה אם ליפול ברשת היאוש של ההסתר פנים להתנתק ח"ו מהקב"ה, שאז רושמים על מצחו אות ת' שהיא ת'מות, או להאמין באמונה שלימה שגם בתוך ההסתר פנים הגדול ביותר של האות ת', מסתתר הקב"ה בבחינת אות אל"ף - אלופו של עולם, ועל ידי שהוא עולה מן ההסתר פנים של האות ת' עד לאות א' כדי להתדבק בשורש החיים אלופו של עולם, הרי הוא זוכה להמשיך מהקב"ה חיות ושפע לכל העולמות, ועל ידי זה רושמים על מצחו אות ת' שהיא ת'חיה. הנה הדברים בלשון קדשו:

"כי נודע כי כל בריאות העולמות היה על ידי אותיות התורה כמו שכתוב (משלי ח-ל) ואהיה אצלו אמון, והוא שהשי"ת צמצם את עצמו כביכול בהאותיות, כשיעור מה שהעולמות היו יכולין לסבול אורו וחיותו הנשפע מאלקותו, בסוד אות א' שהוא בחינת תורה שבאצילות, ולא היו יכולין העולמות לקבלו עבור גודל הבהירות שהוא ממש אלקותו, ועל כן צמצם השי"ת אלקותו עם אות א' באות ב' שבו היא פתיחת התורה..."

ואחר זה צמצם את עצמו כביכול עם אות א' ואות ב' באות ג', וכן מאות לאות היה צמצום, וכל מה שקרוב יותר אל אות א' גדול גם כן בהירתו... עד שבהשתלשלות האותיות מאות לאות ומעולם לעולם, עד אות ת' שהוא סוף המדרגות מקום הבחירה טוב ורע, (שבת נה.) תי"ו תחיה תי"ו תמות, והנהגה של כל העולמות מאות ת' עד אות ב' נמסרה לישראל, שיהו מקרבין כל המדרגות לבחינת אל"ף אלופו של עולם לייחד הכל בהשי"ת, ועל ידי זה מורידין חיות ושפע לכל העולמות והנבראים כולם".

יומתק לבאר בזה דברי נעים זמירות ישראל דוד המלך (תהלים כג-פד): "גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי". אפילו בסכנה הגדולה ביותר כשאני הולך "בגיא צל-מות" בבחינת ת' ת'מות עם כל זאת "לא אירא רע", ומפרש הסיבה לך, "כי אתה עמדי" - בכל צעד אני מאמין כי "אתה" אלופו של עולם [שרמוז באות א' של אתה] עמדי, לכן מובטחני שלא יקרה לי שום דבר רע.

וזהו ביאור המשנה בספר יצירה (פ"א מ"ה): "נעוץ סופן בתחילתן ותחילתן בסופן כשלהבת קשורה בגחלת". כי תכלית העבודה היא שיקשר האדם את האות ת' שהיא בסוף כל האותיות לאות א' שהיא תחילת כל האותיות, וכן יקשר את תחילת האותיות אות א' עם סוף האותיות אות ת', להאמין תמיד באמונה שלימה שמלכותו בכל משלה אפילו בהסתר הגדול ביותר של האות ת'.

"וידו אוחזת בעקב עשו" לבטל ת' כוחות הטומאה

הנה כי כן ירווח לנו להבין דברי ה"מגלה עמוקות", כי עשו הרשע שבא כנגד יעקב "וארבע מאות איש עמו", הכוונה בזה שבא עם ת' כוחות הטומאה, כי שרו של עשו שהוא היצר הרע מפיל את האדם ברשתו, בהסתר הגדול ביותר של האות ת' שמספרה ארבע מאות, כדי שישכח ח"ו מהקב"ה אלופו של עולם. אולם יעקב אבינו ביטל את ת' כוחות הטומאה של עשו על ידי שהתחזק באמונתו בה' לעלות עד האות אל"ף, להתפלל אל הקב"ה אלופו של עולם (בראשית לב-יב): "הצילני נא מיד אחי מיד עשו".

כאשר נתבונן נראה שזאת היא עבודתו של יעקב אבינו, כמו שכתוב (בראשית כה-כה): "ויצא הראשון אדמוני כולו כאדרת שער ויקראו שמו

עשו, ואחרי כן יצא אחיו וידו אוחזת בעקב עשו ויקרא שמו יעקב". ופירש רש"י: "ויקרא שמו יעקב, הקב"ה". לפי האמור יש לומר, כי מיד בצאתו לאויר העולם אחז יעקב "בעקב עשו", היינו באות האחרונה ת' שהיא בבחינת "עקב עשו" שיש לו בה אחיזה בבחינת ת' ת'מות.

וזהו רמז הכתוב: "וידו אוחזת" - אוחז"ת היא אותיות אוחז ת', היינו שאוחז באות ת' שהיא "בעקב עשו", על ידי שעולה באמונתו למעלה עד לאות אל"ף אלופו של עולם, ועל שם כך: "ויקרא שמו יעקב" - הקב"ה, שהוסיף לו על "עקב" אות י' מהשם הוי"ה, לרמז שהתגבר על עשו על ידי התקשרותו באות א' שהיא בצורת יו"י כמספר השם הוי"ה.

מעתה יאירו עינינו להבין הרמז הנפלא בפסוק: "ויצא יעקב מבאר שבע" - ויצ"א נוטריקון וי"רא יעקב צ'ורת אל"ף, כי כשברח יעקב מבאר שבע שישב שם אצל יצחק אביו ורבקה אמו באהלה של תורה, וילך חרנה מקום של רשעים לבן הארמי וחברת מרעיו, שמפאת גודל רשעותם וטומאתם היה שם הסתר גדול מאד, לכן כדי שלא ליפול ברשתם צייר יעקב במחשבתו את צורת אל"ף, כדי שיזכור תמיד כי אלופו של עולם נמצא בתוך ההסתר היותר גדול, וממילא לא ימשך אחרי לבן הרשע ובני חבורתו כי יזכור תמיד את ה', בבחינת (תהלים טז-ח): "שויתי ה' לנגדי תמיד".

לכן זכה שנתגלה אליו הקב"ה בחלום (בראשית כח-יב): "ויחלום והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה... והנה ה' נצב עליו". בכך הראה לו הקב"ה שכל העולם הוא בבחינת סולם, שמצד אחד הוא "מוצב ארצה" בבחינת האות ת' שהיא הסתר הפנים הגדול ביותר, ומצד שני "וראשו מגיע השמימה", בבחינת האות אל"ף אלופו של עולם העומד בראש הסולם, "והנה ה' נצב עליו", ופירש רש"י: "לשמרו", כי האות א' צורתה יו"י שעולה כמספר השם הוי"ה ששומר על האדם אפילו בתוך ההסתר הגדול ביותר.

יומתק לבאר בזה מה שדרש רבי עקיבא (פסחים כב): "את לרבות" בכל התורה כולה. כי מילת א"ת רומזת על היחוד הנפלא של האות א' עם האות ת', שאפילו בהסתר הגדול של ת' יאמין שגם שם מסתתר א' שהוא אלופו של עולם, ועל ידי זה א"ת לרבות שמרבה את אור ה' אפילו בתוך ההסתר. וזהו שאמר רבי עקיבא

גם כן (ברכות ט:): "לעולם יהא אדם רגיל לומר כל דעביד רחמנא לטב עביד", דהיינו על ידי שיאמין כי אלופו של עולם נמצא גם בתוך ההסתרה של האות ת' בבחינת א"ת לרבות.

ויש להוסיף על פי המבואר ב"לקוטי תורה" לרבינו האריז"ל (פרשת ויחי ד"ה ויפוזו זרועי ידיו) כי רבי עקיבא היה הניצוץ של יעקב אבינו, ונרמז בפסוק (בראשית מט-כד): "מידי אביר יעקב" - אב"ר יעקב" הוא אותיות רב"י עקיב"א. לכן היות שיעקב אבינו נלחם עם ת' כוחות הטומאה של עשו על ידי שעלה מן האות ת' עד לאות א', בא רבי עקיבא ניצוצו של יעקב אבינו ודרש "את לרבות".

שמיני עצרת כנגד אות ת' קשור עם ראש השנה כנגד אות א'

הנה מה טוב ומה נעים שבת אחים גם יחד, להתבונן בקשר הנפלא בין שמיני עצרת לראש השנה בבחינת "נעוץ סופן בתחילתן", על פי מה שנשים לב להתבונן על העבודה הקדושה המוטלת עלינו בראש השנה, אשר בהיותו היום הראשון מכ"ב הימים הקדושים שהוא כנגד האות אל"ף, שכפי המבואר הוא הגילוי הגדול של הקב"ה אלופו של עולם בלי שום הסתר פנים. לכן ביום זה אנו ממליכים את הקב"ה אלופו של עולם על כל העולם, כמו שאנו אומרים בברכה האמצעית בכל התפלות בראש השנה:

"אַלְקֵינוּ וְאַלְקֵי אֲבוֹתֵינוּ, מְלוֹךְ עַל כָּל הָעוֹלָם כְּלוּ בְּכַבּוּדְךָ, וְהַנְּשֵׂא עַל כָּל הָאָרֶץ בִּיקָרְךָ, וְהוֹפֵעַ בְּהַדָּר גָּאוֹן עֶזְרָךְ עַל כָּל יוֹשְׁבֵי תֵבֵל אֶרֶץ, וְיִדַע כָּל פְּעוּל, כִּי אַתָּה פְּעַלְתָּ, וַיְבִין כָּל יְצוּר, כִּי אַתָּה יִצְרְתָּ, וַיֹּאמֶר כָּל אֲשֶׁר נִשְׁמָה בְּאֶפֶס. ה' אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל מֶלֶךְ וּמְלֹכֹתוֹ בְּכָל מְשָׁלָה".

הביאור בזה על פי המבואר בספרים הקדושים כי "עולם" הוא מלשון העלם והסתרה פנים, כי בעולם הזה הקב"ה אלופו של עולם מתלבש בתוך ההסתרה פנים של הטבע. לכן בראש השנה שהוא כנגד האות הראשונה אל"ף שהוא הגילוי הגדול של אלופו של עולם, אנו ממליכים את הקב"ה על כל ההסתרות וההתלבשות של עניני העולם הזה בתפילותינו: "מלוך על כל העולם כולו בכבודך". ומלוכה זו תהיה בשלימות: "וידע כל פעול כי אתה פעלתו, ויבין כל יצור כי אתה יצרתו, ויאמר כל אשר נשמה באפו ה' אלקי ישראל מלך".

כך אנו ממשיכים להמליך את הקב"ה בכל שאר כ"ב הימים בכל שאר כ"ב האותיות, עד שאנו

מגיעים לשמיני עצרת שהוא היום הכ"ב המכוון כנגד תיקון האות ת', שהיא בעצם ההסתרה הגדול ביותר שקיים בעולם, בבחינת ת' כוחות הטומאה של עשו שנלחם עמהם כנגד ישראל. אולם כאן מתגלה גדולתו של יעקב אבינו שהשריש בזרעו הנקראים על שמו בני "ישראל", שאפילו בהסתרה הגדול של האות ת' הם עולים למעלה עד האות אל"ף, באמונתם הגדולה שהקב"ה אלופו של עולם נמצא בכל מקום.

שמיני עצרת רגל בפני עצמו תיקון הרגל של האות ת'

על פי האמור יפתח לנו פתח להבין מה שהגדירו חכמינו ז"ל את שמיני עצרת: "שמיני עצרת רגל בפני עצמו". ויש לומר שרמזו בזה על פי מה שהביא ה"עריב נחל" (פרשת בשלח דרוש ג) בשם המקובלים: "כי כל שיעור קומה דקדושה הוא כ"ב אתון מאל"ף עד תי"ו, וראש הקדושה הוא האל"ף והסוף הוא התי"ו, ורגל התי"ו עקום לחוץ ויוצא מכלל הקומה, והוא בסוד (משלי ה-ה) רגליה יורדות מות, שיוורד רגל זה של התי"ו לחיצונים".

שמחתי למצוא מקור הדברים ב"דרך עץ חיים" להרמח"ל, הנה הדברים היקרים בלשון קדשו:

"וצריך שתדע כי אף על פי שאחיזת הסטרא אחרא בגוף היא מועטת... כי גם למעלה אין סיטרא אחרא יונקת כי אם מן המדרגה התחתונה שבכל המדרגות, וסוד זה אות תי"ו שבאל"ף ב"ת, סוף הרגל התחתונה שלה היא המדרגה הזאת האחרונה שממנה יונקים, והוא ענין עיקום הרגל הזאת והגוף הנכנס מן העשרים ושתיים אותיות, כידוע מה שנכנס בו מצד אות תי"ו מצד רגל העקומה הזו, ושם הוא מקום שליטת הסיטרא אחרא".

וכשאדם נפדה מן הסיטרא אחרא, אז מיישר הרגל העקומה הזו, כי מחזיר הרע לטוב ועושה אותו כולו טוב וקדוש. וזהו (תהלים כו-יב) רגלי עמדה במישור, כי בכח התמימות נעשה תיקון זה סוד התי"ו של תמים המעוקם מתיישר, ולכן עמדה במישור שלא היה כך בתחילה, וזהו כל העבודה המוטלת על האדם... וזהו (קהלת ד-יז) שמור רגלך כאשר תלך אל בית האלקים, כי בתחילה צריך אתה לשמור הרגל של התי"ו ליישר אותה, ואחר כך תלך אל בית האלקים".

לפי דברינו הביאור בזה, כי באות ת' שהיא ההסתרה הגדול ביותר, שם יש יניקת החיצונים להפיל את האדם ברשתם שישכח ח"ו את ה', אשר

כאמור זהו ביאור עשו וארבע מאות איש שבאו להילחם עם יעקב אבינו, לכן הרגל של האות ת' עקומה כלפי חוץ, כי יש סכנה שהחיצונים יפילו את האדם בתהומות היאוש בבחינת ת' ת'מות שזהו בבחינת: "רגליה יורדות מות".

והעצה לבטל יניקת החיצונים מהרגל של האות ת', היא לעלות באמונתו עד האות אל"ף להתדבק באלופו של עולם, לכן בשמיני עצרת שהוא כנגד האות ת', אנו יושבים עם הקב"ה אלופו של עולם לייחד את האות ת' עם האות א' בבחינת א"ת לרבות, ובכך אנו מתקנים את הרגל של האות ת' לבטל יניקת החיצונים ממנה, ועל כך רמזו חכמינו ז"ל באומרם: "שמיני עצרת רגל בפני עצמו", שאנו מתקנים בו את הרגל של האות ת'.

מה מאד יומתק לבאר בזה הטעם למנהג ישראל תורה, שביום שמיני עצרת אנו רוקדים וריקודים עם ספרי התורה הכלולים מכ"ב אותיות התורה שתיקנו, כי פעולת הריקודים היא להעלות את הרגלים מלמטה למעלה, והרי זה רמז על העלאת הרגל של האות ת', שלא תצא לחוץ בבחינת "רגליה יורדות מות" ובבחינת ת' ת'מות, אלא נחבר אותה כלפי מעלה עד לאות אל"ף אלופו של עולם בבחינת ת' ת'חיה.

כ"א הסתרות למטה מהגילוי של האל"ף

הנה מה טוב ומה נעים לבאר בזה מה שדרשו בגמרא (פסחים עא). מה שכתוב בחג הסוכות (דברים טו-טז): "והיית אך שמח, לרבות לילי יום טוב האחרון לשמחה". וכתבו התוספות (ד"ה לרבות) בשם הריב"א: "לילי יום טוב האחרון איצטריך ריבויי טפי, משום דשמיני רגל בפני עצמו הוא". עוד כתבו (שם ד"ה לילי) בשמו: "דלילי יום טוב האחרון לאו דווקא, דהוא הדין ביום". ונתייגעו המפרשים הלא כל מקום שנאמר "אך" הוא מיעוט, אם כן איך אנו למדים ממה שכתוב "אך שמח" לרבות שמיני עצרת.

ונראה לבאר ענין זה על פי המבואר כי כ"ב ימים מראש השנה עד שמיני עצרת הם כנגד כ"ב אותיות האל"ף ב"ת, ולפי מה שנתבאר כי הגילוי הגדול ביותר הוא אות אל"ף שהיא רמז על אלופו של עולם, נמצא כי עבודתנו בקודש היא לגלות את אלופו של עולם גם בכ"א ההסתרות של כ"א האותיות מב' עד ת'.

וזהו רמז הכתוב (תהלים מה-יא): "שמעי בת' וראי והטי אזנך" - ב"ת דייקא, שאפילו בכ"א

הנה כי כן מטעם זה מייחס הזוהר הקדוש את שמיני עצרת ליעקב אבינו: "וְהָאֵי יוֹמָא יַעֲקֹב הוּא רִישָׁא לְחֻדְוֹתָא". כי זאת היא עבודתו של יעקב להילחם עם עשו הרשע, שבא כנגד עם ארבע מאות איש שהם ת' כוחות הטומאה, להפיל את ישראל בהסתר הגדול של האות ת', ואילו יעקב עולה בסולם שהראה לו הקב"ה בחלום, מהדרגה התחתונה של "מוצב ארצה" בבחינת האות ת', עד לדרגה העליונה של "וראשו מגיע השמימה" בבחינת האות א', וכשהוא מגיע שם: "והנה ה' נצב עליו", בבחינת האות א' הכלולה מאותיות יו"י בגימטריא שם ה' השומר עלינו בכל ההסתרות, לכן נקרא יעקב "רישא לחדוותא", כי הוא עולה עד לראש האותיות אות א' שהיא שורש לכל השמחות וההמתקנות.

כיון שבאנו לידי כך ירווח לנו להבין מה שמבואר בזוהר הקדוש, כי ביום זה כשאנו נמצאים עם המלך בשמיני עצרת נותנים לנו כל מה שאנו מבקשים: "ומאן דְּיָתִיב עִם מְלָכָא וְנָטַל לֵיהּ בְּלַחוּדֵיהּ, כָּל מַה דְּבָעֵי שְׂאִיל וְיָהִיב לֵיהּ". כי מאחר שאנו מייחדים את הקב"ה אלופו של עולם עם כל ההסתרות, הרי זה גורם לבטל כל הדינים, והקב"ה מתגלה ברחמיו הרבים של האות א' שהיא בצורת יו"י למלא את כל בקשותינו לטובה, והרי זה מתאים להפליא למה שכבר למדנו מדברי הבעש"ט הנ"ל: "כי בידיעה שאדם יודע ומאמין שבכל תנועה והרהור דבר גדול ודבר קטן, שם הוא אלופו של עולם חיות אלקות, מיד יתפרדו כל פועלי און והרע נופל למטה".

הנה כי כן יומתק להבין דברי חכמים וחידותם שדרשו ממה שכתוב בחג הסוכות: "והיית אך שמח", לרבות שמיני עצרת, כי היות שמיני עצרת הוא היום הכ"ב כנגד האות האחרונה ת', נמצא שאצלו מסתיימות כ"א ההסטרות של כ"א האותיות. ועל זה הוא שכתוב: "והיית אך שמח", שאפילו בסיום של כ"א ההסטרות שהן "אך", והוא לשון מיעוט לרמז שאור ה' אינו מגולה כי אם מוסתר וממועט, עם כל זה צריך לשמוח בהן, מפאת אמונתנו שגם בתוך כל ההסטרות אור ה' של האות אל"ף נמצא בהן.

"קשה עלי פרידתכם" באות ת' "עכבו עוד יום אחד" באות א'

מעתה יאירו עינינו וישמח לבנו מה שאומר הקב"ה אחרי שבעת ימי חג הסוכות, כאשר כבר גמרנו התיקון של כל כ"א האותיות מן האות אל"ף בראש השנה עד האות ש' בהושענא רבה: "קשה עלי פרידתכם, עכבו עוד יום אחד". כלומר, קשה עלי פרידתכם ממני שמפיל עליכם שרו של עשו עם "ארבע מאות איש עמו" באות ת'.

לכן "עכבו עוד יום אחד", שהוא שמיני עצרת שמצד עצמו הוא כנגד האות ת', כדי להתייחד עמי להעלות את האות ת' עד לאות אל"ף - אלופו של עולם, כי בכך מתייחד הקב"ה אלופו של עולם עם ישראל גם כשהם נמצאים בהסתר הגדול של האות ת', ומטעם זה מכנה הקב"ה את שמיני עצרת "יום אחד", כי בו אנו מעלים את כל ההסטרות עד הגילוי של האות א' הרומזת שהוא אחד בעולמו.

אותיות מב' עד ת' גם שם צריך לשמוע ולראות את ההשגחה הנפלאה של האות אל"ף אלופו של עולם. וזהו גם כן רמז הפסוק (שם עג-א): "אך טוב לישראל". אפילו התלבשות הקב"ה בכ"א אותיות שהן בבחינת "אך" לשון מיעוט, כי גילוי אור ה' נתמעט בהן, עם כל זאת צריך להאמין שגם הן טוב לישראל.

נפלא לבאר בזה מה ששאל משה רבינו את הקב"ה כשנשלח להוציא את ישראל ממצרים (שמות ג-יג): "ויאמר משה אל האלקים הנה אנכי בא אל בני ישראל ואמרתי להם אלקי אבותיכם שלחני אליכם ואמרו לי מה שמו מה אומר אליהם, ויאמר אלקים אל משה אהיה אשר אהיה ויאמר כה תאמר לבני ישראל אהיה שלחני אליכם".

הביאור בזה כי משה רבינו שאל את הקב"ה, כי היות שבגלות מצרים הגילוי של האות אל"ף היה מוסתר מאד בצרות הגלות, לכן כאשר יבוא אל ישראל לומר להם שהקב"ה שלח אותו להוציאם ממצרים ישאלו "מה שמו", הן אמת שהאות א' המורכבת מג' אותיות יו"י היא המספר של השם הוי"ה, אולם בשאר האותיות שאינו גלוי מה שמו.

על כך השיב לו הקב"ה: "אהיה אשר אהיה" - אהי"ה בגימטריא כ"א לרמז על כ"א ההסטרות של כ"א האותיות שגם בהן מתלבש אלופו של עולם, ואמר הקב"ה בלשון כפל: "אהיה אשר אהיה", לרמז בזה כי מי שמאמין בהנהגת ה' גם בתוך כ"א ההסטרות, מתגלה אליו הקב"ה בגילוי הגדול של האות אל"ף בלי שום הסתרות. וזהו "אהיה" אני אהיה עם אותו אדם "אשר אהיה", שיאמין שאני אהיה אתו גם בתוך כ"א ההסטרות.

תודתנו וברכתנו נתונות לאלו שנדבו את הוצאת הגליון לזיכוי אחינו בני ישראל

משפחת מהדב הי"ז לרפואה השלימה של האשה החשובה מרת לאה בת וירג'ני שתחי'

לקבלת המאמרים באימייל: mamarim@shvileipinchas.com